

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ БУДІВЕЛЬ СТИЛЮ КОНСТРУКТИВІЗМ В МІСТІ ОДЕСА

Адеєва Е.Р., студ. гр. А-160

Науковий керівник – Герасімова Д.Л., доцент (кафедра Образотворчого мистецтва, Одеська державна академія будівництва та архітектури)

Анотація. У даній статті проаналізовано сучасний стан та вплив прибудов та надбудов на зовнішній вигляд та збереження автентичності архітектурних пам'яток стилю конструктивізм в місті Одеса.

Культурна спадщина України складається з широкого спектру містобудівних та архітектурних пам'яткових об'єктів.

На території нашої держави в результаті взаємовпливу різних культур впродовж тривалого історичного часу утворилося неповторне історико-культурне середовище. Культурна спадщина – це фундамент, на якому сьогодні стоїть національна культура.

Проблема збереження та використання архітектурних пам'яток – пріоритетне питання сьогодення, так як нерухомі пам'ятки історії та культури є важливою частиною послідовності та спадковості в розвитку культури, значною мірою визначають духовний потенціал нації, формують українську ідентичності.

Одеса – це третє за чисельністю населення місто країни, значний туристичний та культурний осередок, з багатою історією і значною кількістю архітектурних пам'яток. Різні суспільні події та впливи сформували місце, в якому ми живемо, і продовжуватимуть формувати його в майбутньому. Одеса має свій неповторний архітектурно-містобудівний вигляд, багату архітектурну палітру – у забудові міста можна зустріти різні інтерпретації архітектурних стилів 19-20 століть.

Вивченню історії забудови міста, стильових особливостей архітектури міста, збереженню ранніх архітектурних об'єктів стилю класицизм, ампір та необароко, визначенню декоративно-пластичних та композиційних аспектів архітектури Одеси присвячені праці А. Азарьєва, А. Кадуриної, О. Полонської та інших.

Однак, слід зазначити, що проблемі вивчення та збереження автентичності архітектури одеського конструктивізму не надавалося належної уваги в дослідженнях науковців та практиків.

Метою нашого дослідження є вивчення особливостей використання архітектурних пам'яток конструктивізму в Одесі, аналіз впливу розміщених і прибудованих до них приміщень громадського призначення на зовнішній вигляд будівель та збереження стильових закономірностей цього напрямку.

Задля досягнення означеної мети дослідження нами були задіяні наступні методи: аналіз науково-історичної літератури, фото фіксація, порівняльний аналіз архівних документів і фото сучасного стану споруд.

Конструктивізм в архітектурі як напрям зароджується після пролетарської революції й позиціонує себе як ідеологія. Цей стиль був поширеним в архітектурі до середини 30-х років ХХ століття. Ідеологія конструктивізму полягала у звеличуванні концепції утилітарності (принцип оцінювання всіх предметів, процесів, явищ, відомостей тільки з погляду їхньої корисності) мистецтва і творчості для користі та гармонії.

Його прихильники вважали необхідним, насамперед, виявити в зовнішній формі конструкцію об'єкта з тим, щоб архітектурний образ, який виникає у людини при погляді на будинок, спирався в першу чергу на його функціональне призначення та соціальний зміст, а не на символ або абстрактну композицію.

Форми і конструкції, що втілюють індивідуальні смаки відкидались і знищувались, а нова архітектура оголошувалася провідником радянської ідеології і засобом створення

сучасної людини. Для того щоб зробити людину продуктивним працівником, на їхню думку, потрібно раціонально організувати побут, враховуючи при плануванні житла професійну спрямованість, звички і потреби майбутніх мешканців.

Загальна історія конструктивізму як явища радянської архітектури відображена у дослідженнях М. Алещенко, Ю. Волчка, Б. Давідсона та інших. Проблему вивчення архітектурної спадщини цього стилю в Україні вивчають А. Даніленко, В. Губанов, В. Мироненко, С. Смоленська.

Аналіз наукової літератури дозволив нам визначити, що будинки в стилі конструктивізму характеризуються суворістю, геометризмом, лаконічністю форм, відсутністю декорування і монолітністю зовнішнього вигляду. У житловій архітектурі цей напрям виявляється у спокійному ритмі вікон на площині стін, практично позбавлених декору і розчленованих по вертикалі віконними прорізами сходових вузлів або виступами. Широко застосовувалися балкони, лоджії й еркери, як типові усталені елементи житлового будинку. Як композиційні засоби архітектори цього напрямку використовують: площину, обсяг, простір, колір і світло, великі горизонтальні й вертикальні поверхні скління та динамічні просторові композиції.

Для детального дослідження нами були обрані три будівлі цього стилю, розташовані в центрі міста за адресами: вул. Софіївська, 17, вул. Катерининська, 37/41 та пров. Маяковського, 9.

Слід зазначити, що дослідження було проведено значно ширше, і ми намагались вивчити особливості використання майже усіх будівель цього архітектурного напрямку, що розташовані у місті Одеса, але в даній роботі презентуємо результати дослідження на базі саме цих прикладів.

Спираючись на зорове сприйняття, нами було вивчено сучасний зовнішній вигляд та стан дослідних будівель, зроблено його порівняльний аналіз з архівними фото – первісним виглядом, що був задуманий архітектором, та визначено, в якому співвідношенні знаходяться будівлі з прибудованими та розміщеними в них приміщеннями громадського призначення (магазин, кав'ярня). Нашою метою було визначити, яким чином стиль та оформлення означених приміщень впливає на збереження стильових закономірностей конструктивізму.

За результатами нашого дослідження було з'ясовано, що добре зберігся та уникнув добудов будинок Радторгфлоту – пров. Маяковського, 9 (в 2009 році будівля була взята під охорону держави як пам'ятка архітектури та містобудування), але первісний вид фасаду все ж таки зазнав втручання. У часи будівництва фасади будинку були пофарбовані в світло-пісочний колір, призматичні об'єми будівлі за задумом архітектора поділялися по висоті горизонтальними смугами коричневого відтінку (рис. 1), але в наші часи вони облицьовані одноманітною керамічною плиткою, що створює непотрібний ритм та порушує зорове сприйняття будівлі (рис. 2).

Рис. 1. Будинок Радторгфлоту, пров. Маяковського, 9, 1950-ті рр. (до облицьовання)

Рис. 2. Сучасний вигляд

Не уникнула добудов будівля колишньої АТС – вул. Катерининська, 37/41. Слід зазначити, що архітектори добудованої кав'ярні намагались зберегти рівні лінії та прямі

кути, що властиві первинному вигляду споруди, але вони порушуються криволінійним декором (скрипковий ключ). Дизайнери кафе досягли того, що завдяки яскравим кольорам фасаду воно виділяється на загальному фоні будівлі, але це порушує первісний задум архітектора (рис. 3).

Рис. 3. будівля колишньої АТС – вул. Катерининська, 37/4

Найбільш негативного впливу зазнала так звана будівля Судоремонтувального заводу – вул. Софіївська, 17, де розташували ювелірний магазин. За задумом архітектора це лаконічна будівля, що має орієнтацію на дві сторони і складається з трьох секцій, дві з яких однакові, а центральна виокремлена суцільною вертикальною смугою скління сходових прольотів. Саме на фасаді центральної секції можна побачити об'ємну арку в стилі бароко – вхід в крамницю. Фасад та оформлення добудованого магазину характеризується барочною орнаментальністю, невідповідністю пропорцій між будинком та добудовою та несумісністю їхнього скління, що не тільки порушує задум архітектора, а й псує гармонію як будівлі, так і пропорції кута вулиць Софіївської та Торгової (рис. 4).

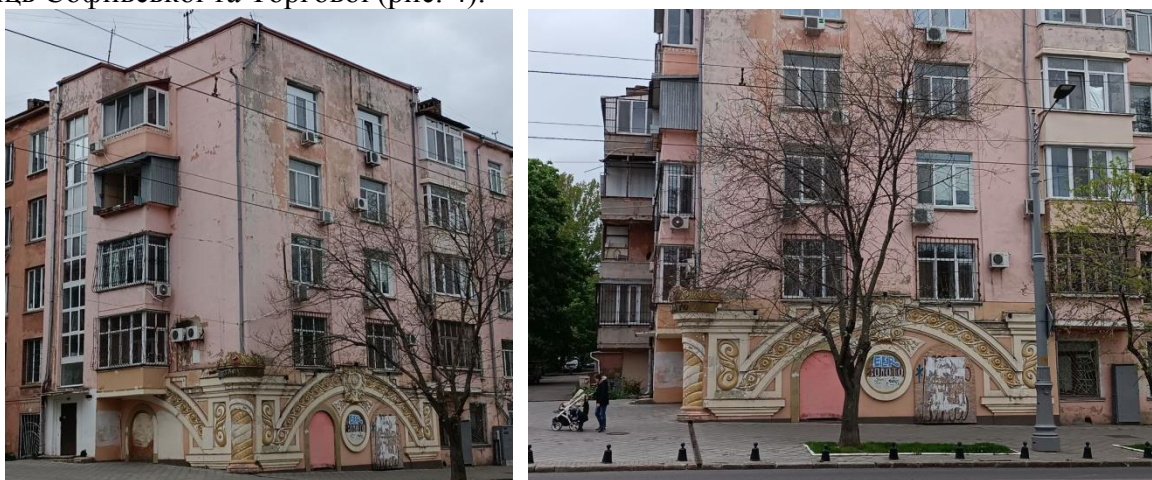

Рис. 4. Будівля Судоремонтувального заводу, вул. Софіївська, 17

Висновки. На основі наведеного дослідження можна зробити висновок, що будинки одеського конструктивізму перебувають зараз не в найкращому стані, всі реконструкції та прибудови, що були зроблені в останні часи в різному ступені негативно вплинули на зовнішній вигляд будинків та порушили задум архітекторів, що їх створювали.

Задля збереження архітектурно-культурної спадщини потрібне системне переосмислення планування реставрації та реконструкції існуючих будівель. Всі роботи повинні проводитись з урахуванням стильових закономірностей та існуючих на сучасному етапі недоліків, пов'язаних з тим, що при проектуванні та розробці дизайну прибудованих приміщень громадського призначення враховується, в першу чергу, економічна складова майбутнього будівництва. Будівля та прибудова повинні доповнювати одна одну, утворюючи архітектурний ансамбль, в якому всі елементи існують у гармонійній єдності.

Дана тема, є і буде актуальною в майбутньому і потребує подальших досліджень.

Література:

1. Азарьев А. Одесса триумфальная: архитектурные детали ист. центра. Одесса: ВМВ, 2018. 139 с.
2. Кадуріна А. Типы зданий и их символы в архитектуре Одессы: монография. Одесса: ФЛП «А.С. Фридман», 2013. 242 с.
3. Полонська О. Пізній модерн в архітектурі Одеси (1906-1914 pp.): дис. канд. арх.: 18.00.01. Львів, 2020. 242 с.
4. Семякін Г. Методика оцінки та принципи збереження архітектурної спадщини 1920х- 1930х років на прикладі лікувальних закладів: дис. канд. арх.: 18.00.01. Харків, 2019. 297 с.
5. Сингаєвська М. Впливові фактори розвитку конструктивізму в Україні. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2015. Вип. 40. С. 145-150.
6. Смоленська С. Архітектура авангардного модернізму в Україні: генеза та спадщина : дис. д-а архіт.:18.00.01. Харків, 2017. 445 с.
7. <https://web.archive.org/web/20210503135858/http://archodessa.com/all/mayakovskogo-9/>

УДК 711

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО МІСЬКОГО БУДІВНИЦТВА КРІЗЬ ПРИЗМУ ВІЙНИ

Адєєва Е.Р., студ. гр. А-160

Науковий керівник – Олешко О.В., асистент (кафедра Дизайну архітектурного середовища, Одеська державна академія будівництва та архітектури)

Анотація. У даній статті проаналізовано основні вимоги, що висувуються до містобудування України в умовах воєнного часу.

24 лютого 2022 року життя українців змінилось кардинально. Повномасштабна російська війна проти України триває вже більше року. За цей час населення України стикнулось з безліччю викликів, які передусім пов'язані з безпекою та воєнними діями, які спричинили глобальні негативні зміни в усіх сферах життєдіяльності нашої країни. Через агресію росії українська економіка зазнала найбільших втрат за часи своєї незалежності, негативні тенденції не оминули і сфери будівництва.

Сьогодні ситуація у будівельній сфері складна, збройна агресія призвела до виникнення багатьох труднощів та проблем. За більше ніж рік війни було пошкоджено чи зруйновано майже 150 тис. об'єктів критичної, воєнної, культурної інфраструктури, житлових будинків, начальних та медичних закладів. Галузь зазнала суттєвий відтік персоналу внаслідок мобілізації та вимушеного виїзду за кордон, через брак електроенергії призупинили роботу ряд підприємств-виробників будівельних матеріалів, деякі з них постраждали внаслідок воєнних дій. Велика кількість постачальників будівельної техніки та матеріалів не мають можливість виробляти свою продукцію у зв'язку з окупацією окремих територій нашої країни. Крім того, багато підприємств перенесли свої виробничі потужності на Західну Україну, що впливає на вартість продукції з огляду на нову логістику.

Отже, актуальність пошуку ефективних засобів реформування будівничої галузі та визначення вимог до міського будівництва в Україні, що постали після російського вторгнення, обумовлена вимогами сьогодення.